

PESTPROTOCOL

OBS Valckesteyn
POORTUGAAL

2018-2019

Voorwoord

Dit is het pestprotocol van OBS Valckesteyn. Het bevat enerzijds richtlijnen om pesten te constateren en hoe daar mee om te gaan, anderzijds staan er ook voorwaarden en activiteiten in die pesten kunnen voorkomen.

Dit protocol is erop gericht om alle volwassenen te informeren over wat onze school doet om een zo veilig mogelijk klimaat te scheppen.

Veel wat in ons protocol staat, wordt al meerdere jaren toegepast op onze school. In de afgelopen jaren hebben we gemerkt, dat alles wat we willen doen voor onze leerlingen valt of staat bij de signalering en/of melding van pestgedrag.

Namens de directie en team OBS Valckesteyn

Inhoud

1. Pesten p. 4
  - a. Pesten en plagen
  - b. Soort pestgedrag
  - c. Rolverdeling

2. Het pestprotocol p. 6
  - a. Preventieve maatregelen
  - b. De vijfsporenaanpak

3. Bijlagen p. 7
  - Bijlage I Online pesten
  - Bijlage II Tips voor leerlingen om veilig te internetten
  - Bijlage III Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling
  - Bijlage IV Leidraad voor een gesprek met een pester

1. PESTEN

Pesten en plagen

Plagen mag wel, pesten niet, Maar wanneer is het nog plagen en wanneer wordt het pesten?

Wat is plagen?

Bij plagen is er sprake van incidenten. Plagen gebeurt vaak spontaan en duurt niet lang. Bij plagen zijn kinderen gelijk aan elkaar; er is geen machtsverhouding. De rollen liggen niet vast: de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Plagen gebeurt zonder kwade bijbedoelingen. Bij plagen is de geplaagde in staat zich te weren.

Wat is pesten?

We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Bij pesten is het ene kind sterker en het andere kind zwakker. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend gedrag.

Een klimaat waar gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen. Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het geniep afspeelt, zodat het moeilijk is om er grip op te krijgen.

Leerkrachten en onderwijsondersteunend personeel hebben samen met de ouders en de leerlingen zelf een taak bij het tegengaan van pesten.

Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom ook durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. OBS Valckesteyn werkt aan een open cultuur waarin we elkaar aanspreken op ongewenst gedrag.

Voor leerkrachten betekent het dat ze aandacht hebben voor de groeps sfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

Soort pestgedrag

Met woorden:	vernederen, belachelijk maken, schelden, dreigen, met bijnamen aanspreken, gemene briefjes
Lichamelijk:	trekken aan kleding, duwen, schoppen, slaan, krabben, aan haren trekken, wapens gebruiken
Achtervolgen:	opjagen, achternalopen, in de val laten lopen, klemzetten of rijden, opsluiten, opwachten
Uitsluiting:	doodzwijgen, negeren, uitsluiten van feestjes/ bij groepsopdrachten
Stelen en vernielen:	afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen, kliederen op boeken, banden lek prikken, fiets beschadigen.
Afpersing:	dwingen om geld of spullen af te geven, het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.
Online:	Zie bijlage 1 voor uitgebreide informatie

Rolverdeling

De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties. (te weinig toezicht).

Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- schaamte
- angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt
- het probleem lijkt onoplosbaar
- het idee dat het niet mag klikken.

Mogelijke signalen van gepest worden (ook van belang voor ouders) zijn:

- niet meer naar school willen
- niet meer over school vertellen thuis
- nooit meer andere kinderen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden
- slechtere resultaten op school dan vroeger
- regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen
- regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben
- blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen
- niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben
- de verjaardag niet willen vieren
- niet buiten willen spelen
- niet alleen een boodschap durven doen
- niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan
- bepaalde kleren niet meer willen dragen
- thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn
- zelf blessures creëren om niet naar school te hoeven.

De pester

Pesters lijken vaak de sterkere in hun groep. Zij zijn of lijken populair maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Vanbinnen zijn ze vaak onzeker en proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig want het slachtoffer vraagt er immers zelf om gepest te worden.

Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- een problematische thuissituatie
- een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken
- het moeten spelen van een niet-passende rol
- een voortdurende strijd om de macht in de klas
- een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; een docent is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is. Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd
- een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau)
- een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid)

De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen. De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

2. Het pestprotocol

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. In dit protocol wordt beschreven hoe we dat als team het beste kunnen voorkomen en wat de aanpak is in geval van pesten.

Preventieve maatregelen

Als vanzelfsprekend proberen wij als team pesten te voorkomen. Dit doen we d.m.v. een pleinwacht voor en na schooltijd en ouders en kinderen bekend te maken met de schoolregels, zoals genoemd in de schoolgids.

Daarnaast starten we jaarlijks met het maken van klassenregels. Dit doen we samen met de kinderen waarbij we ze vragen hun steentje bij te dragen door hun eigen steen, gekregen aan het begin van hun schoolcarrière, aan te vullen met het betreffende schooljaar.

Ook maken we gebruik van de sova-methode Goed Gedaan, het leerlingvolgsysteem ZIEN en een handgeschreven jaarplan, waarbij er maandelijks een activiteit plaatsvindt die in het teken staat van pestgedrag.

Bovenal springen we als leerkrachten direct op dagelijkse situaties in die al dan niet kunnen leiden tot pestgedrag.

De vijfsporenaanpak

Als er sprake is van pestgedrag, handelt OBS Valckesteyn volgens de vijfsporenaanpak, bestaande uit:

- hulp aan het gepeste kind, in de vorm van adviezen en (in sommige gevallen) van een sociale vaardigheidstraining;
- hulp aan de pester, in de vorm van adviezen, het nadrukkelijk wijzen op de regels en eventuele consequenties en eventueel een sociale vaardigheidstraining of een cursus in het omgaan met agressie;
- hulp aan de zwijgende middengroep, in de vorm van het mobiliseren van deze groep;
- hulp aan de leerkracht, in de vorm van collegiale consultatie, achtergrondinformatie over het verschijnsel, zoals signalen, oorzaken, gevolgen en concrete (preventieve en curatieve) aanpakmogelijkheden;
- hulp aan de ouders, in de vorm van adviezen en achtergrondinformatie.

Bij het hanteren van de vijfsporenaanpak zetten wij de volgende, concrete stappen:

- Wanneer een leerling pestgedrag meldt beoordeeld de leerkracht per situatie met welke personen er als eerst gesproken moet worden.
- De ouders van zowel de pester als de gepeste leerling worden ingelicht.
- De leerkracht praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groeps sfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groepslid heeft.
- Er volgt een gesprek met de ouders van de betrokken leerlingen. Per situatie wordt er bepaald wie er aan het gesprek deelnemen. (ouders pester, ouders gepeste leerling, betrokken leerlingen, IB, directie, wijkteam)
- Wanneer de leerling ondanks alle inspanning van de betrokken partijen blijft volharden in het ongewenste pestgedrag, verwijzen wij naar het schorsingsbeleid.

3. Bijlagen

Bijlage I

Online pesten

Online pesten is het pesten of misbruiken via social media/ mobiele telefoon. Dit kan nog veel harder zijn dan pesten in het dagelijks leven. Dit komt doordat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven en de reikwijdte van het internet veel groter is. Tegelijkertijd komen kinderen op steeds jongere leeftijd in aanraking met internet en de bijbehorende gevaren.

Hoe wordt er gepest?

- Anonieme berichten versturen via Whatsapp en andere social media tools (schelden, roddelen, bedreigen, beledigen)
- Foto's op internet plaatsen
- Privégegevens op een site plaatsen
- Wachtwoorden en credits stelen en misbruiken
- Haatprofielen/ fake accounts aanmaken
- Stalking: het stelselmatig lastig vallen van iemand door het blijven sturen van haat berichten of het dreigen met geweld in chatrooms
- Uit naam van een ander pestberichten versturen

Omdat deze vorm van pesten voornamelijk buiten schooltijden plaatsvindt, nemen we na een melding van online pesten direct contact op met de ouders. Zij kunnen dan met het volgende stappenplan aan de slag.

Het stappenplan na een melding van online pesten

- **Bewaar de berichten.**
Probeer de berichten waarin het pestgedrag voor komt te bewaren.
- **Blokkeren van de afzender.**
Leg uw kind zo nodig uit hoe hij/zij de pester kan blokkeren.
- **Probeer de dader op te sporen**
Soms is de dader te achterhalen door uit te zoeken van welke computer op school het bericht is verzonden. Neem contact op met de ICT-coördinator of de systeembeheerder.
- Er zijn twee telefoonnummers die ouders kunnen bellen met vragen, namelijk:
0800-1608 de onderwijstelefoon
0900-1113111 de vertrouwensinspectie
- **Adviseer aangifte.** In het geval dat een leerling stelselmatig wordt belaagd is er sprake van stalking en dan kunnen de ouders aangifte doen. Ook wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiële schade is toegebracht, kan de politie worden ingeschakeld. Zo nodig kun je verwijzen naar Bureau Slachtofferhulp (www.slachtofferhulp.nl, tel: 0900-0101)

Indien het onlinepesten betrekking heeft op meerdere leerlingen uit de klas, kan dit door ouders teruggekoppeld worden naar school. In overleg kan worden bepaald, welke ondersteunende rol school hierin kan vervullen.

Tips voor ouders en leerlingen

Wat kun je doen om digitaal pesten en misbruik te voorkomen?

- Bedenk dat niet alles waar is, wat je op het internet tegenkomt.
- Gebruik een apart hotmail adres om jezelf te registreren op websites. Kies een e-mailadres dat niet je eigen voor- en achternaam volledig weergeeft.
- Gebruik altijd een bijnaam als chat.
- Zorg dat je wachtwoorden geheim blijven en niet makkelijk te raden zijn. Als anderen wel binnen zijn gekomen, neem dan contact op met de beheerder van de site.
- Als je een vervelend gevoel hebt over iets wat je hebt gezien of meegemaakt, vertrouw dan op je gevoel en vertel het aan iemand die je vertrouwt.
- Blijf zelf respectvol naar anderen, scheld niet terug.
- Ga weg uit de chatroom als er iets vervelends gebeurt.
- Verwijder onbekende mensen uit social media.
- Bel of mail niet zomaar met personen die je alleen van internet kent, spreek niet met ze af zonder dat je ouders dit weten.
- Verstuur zelf geen flauwe grappen, dreigmail of haatmail
- Geef geen persoonlijke informatie aan mensen die je alleen van chatten kent. Let vooral op bij foto's van jezelf. Als je een foto op internet zet, kan deze gemakkelijk gekopieerd en op een andere website geplaatst worden. Zo kan hij jarenlang terug te vinden zijn. Foto's kunnen ook bewerkt worden.
- Wees zeer voorzichtig met het gebruik van je webcam. Jouw beelden kunnen worden opgeslagen en gebruikt worden om ze aan andere personen te laten zien of voor doeleinden gebruikt worden die jij niet wilt.

Wat kun je tegen cyberpesten en misbruik doen?

- Niet persoonlijk opvatten als het van mensen komt die je niet kent. De anonimiteit van internet maakt dat mensen makkelijker gaan schelden.
- Reageer niet op pestmails of andere digitale pesterijen. Verwijder de e-mail zo mogelijk zonder hem te openen. Als je niet reageert, gaan pesters vaak op zoek naar iemand anders om te pesten.
- Blokkeer de afzender. Als het gaat om sms'jes op de mobiele telefoon, dan heb je soms de mogelijkheid om nummers te blokkeren.
- Bewaar de bewijzen. Maak een print of sla ze op.
- Ga naar je leerkracht of de directie toe op school. Deze zal je verder helpen om het pestgedrag te stoppen.
- Bij stalken kun je aangifte doen bij de politie. Het is strafbaar. Voor meer informatie over aangifte doen: www.pestenslaf.nl

Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

Doel van het gesprek is om te achterhalen wat er speelt en hoe de leerling er mee omgaat en wat de leerling wil.

Feiten

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
- Door wie word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak word je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er jongeren die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?

Aanpak

Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:

- hoe communiceert de leerling met anderen?
- welke lichaamstaal speelt een rol?
- hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
- heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Ergens is er iets in zichzelf dat de pester gelijk geeft. Besteed hier aandacht aan want **niemand mag over de grens van een ander heen gaan.**

Leidraad voor een gesprek met de pester

Het doel van dit gesprek is drieledig:

- de leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan
- achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen
- het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde. Confronteren is:

- probleemgericht en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: je hebt cola in de tas van Piet laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent! Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren.
- relatiegericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld: 'Ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt.' **Zeg nooit: 'Je bent heel gemeen.'** Je wilt duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is.
- specifiek blijven. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen.
- veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom. Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op die ander? Etc.

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt.